

ΟΦΕΙΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΥΑΛΩΤΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ
ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

ΠΑΡΟΧΕΣ ΣΕ ΕΥΑΛΩΤΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

Περίθαλψη

Συνταξιοδότηση

Επιδότηση

Οφειλές από δάνεια

Οφειλές από πρόστιμα

Τιμολόγιο Υπηρεσιών Αλληλεγγύης

Ορισμένες συνέπειες της οικονομικής κρίσης, που αποκτούν χαρακτηριστικά ανθρωπιστικής κρίσης για κάποιες κοινωνικές ομάδες, δημιουργούν πρωτόγνωρες συνθήκες δράσης για τον Συνήγορο και τον επιφορτίζουν με καινοφανή καθήκοντα. Αν οι εξατομικευμένες παρεμβάσεις είχαν προ πολλού αποδειχτεί ανεπαρκείς, ήδη εξαντλούν τα όριά τους ακόμη και οι συγκεκριμένες συστημικές παρεμβάσεις σε ευρύτερους τομείς, όπως η κοινωνική ασφάλιση ή η φορολογία. Δεν αλλάζει μόνο η Διοίκηση μέσα στην κρίση, εμφανίζεται πλέον ριζικά διαφορετικός και ο μέσος πολίτης που προστρέχει στον Συνήγορο. Έχοντας συναίσθηση των ευθυνών του, ο Συνήγορος συνοδεύει τις παρεμβάσεις του με επιχειρήσεις ενημέρωσης, επιδιώκοντας να πληροφορήσει αλλά και να πληροφορηθεί ο ίδιος για νέα πραγματικά προβλήματα που οι πολίτες είναι πιθανό να μη βρίσκουν τρόπο να τα θέσουν υπόψη του. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται τόσο οι εξορμήσεις στις γειτονιές (βλ. «Οι δραστηριότητες της χρονιάς») όσο και η πρωτοβουλία για την κατάρτιση ενός Οδηγού , στον οποίο περιλαμβάνονται τα δικαιώματα και οι προβλεπόμενες παροχές που αφορούν τους ασθενέστερους πολίτες, καθώς και για τη δημιουργία δικτύου για την προώθηση της αναγκαίας πληροφόρησης στις ομάδες αυτές.

ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Κάθε προσπάθεια πρόβλεψης των επιπτώσεων της κρίσης και κάθε νέα εκτίμηση των δεικτών φτώχειας σύντομα απορρίπτεται ως ξεπερασμένη και περιορισμένης εμβέλειας, πράγμα που ενισχύει την αβεβαιότητα και δυσχεραίνει τη χαρτογράφηση ολόκληρου του φάσματος της νέας και πολύπλοκης πραγματικότητας. Η παραδοσιακή φτώχεια, η οποία μεταφέρεται από γενιά σε γενιά και συνδέεται με οικονομικούς, κοινωνικούς και πολιτισμικούς παράγοντες, συμπλέκεται με νέες αστικές μορφές φτώχειας που καθορίζονται από μια αλληλουχία αρνητικών παραγόντων, όπως η απώλεια εργασίας, η επισιτιστική ανασφάλεια, η απώλεια εισοδήματος ή κατοικίας, η υπερχρέωση και η κρίση της οικογένειας, οι οποίοι αλληλεπηρεάζονται και αλληλενισχύονται δημιουργώντας έναν φαύλο κύκλο. Οι γυναίκες, οι ηλικιωμένοι, οι νέοι και τα παιδιά, οι μονογονεϊκές οικογένειες και οι οικογένειες με τρία ή περισσότερα παιδιά, άνθρωποι με χαμηλά εκπαιδευτικά προσόντα, άνεργοι και εργαζόμενοι σε μη συμβατικές μορφές εργασίας αντιμετώπιζαν υψηλά επίπεδα φτώχειας τα χρόνια πριν από την εκδήλωση της κρίσης. Οι ομάδες που ήταν ευάλωτες στη φτώχεια πριν από την κρίση είναι εκείνες που επλήγησαν δυσανάλογα και μετά την εκδήλωσή της. Άτομα με μη συμβατικές μορφές εργασίας, όπως εργαζόμενοι με καθεστώς μερικής απασχόλησης ή με συμβάσεις προσωρινής απασχόλησης, αντιμετωπίζουν παραδοσιακά υψηλότερα ποσοστά φτώχειας, μια κατάσταση η οποία έχει συνεχιστεί και μετά την έναρξη της κρίσης. Η φτώχεια μπορεί να είναι φυσική ή κοινωνική, απόλυτη ή σχετική, ή συνδυασμός και των δύο. Πολλαπλά μειονεκτήματα λόγω ανεργίας, χαμηλού εισοδήματος, συνθηκών στέγασης, ανεπαρκούς υγειονομικής περίθαλψης, χαμηλού μορφωτικού επιπέδου, εμποδίων στη διά βίου μάθηση, απουσίας οικογενει-

ακής στήριξης, αδυναμίας συμμετοχής στον κοινωνικό και πολιτιστικό ιστό καταλήγουν σε αποκλεισμό από τη συμμετοχή σε οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές δραστηριότητες, και σε περιορισμό πρόσβασης σε θεμελιώδη δικαιώματα.

Η πρόσβαση στην αγορά εργασίας δεν αποτελεί παράγοντα που προστατεύει αποτελεσματικά από τον κίνδυνο φτώχειας. Η μονομερής επικέντρωση στην αύξηση των θέσεων εργασίας χαμηλών απολαβών και απορρυθμισμένων εργασιακών σχέσεων δεν συμβάλλει κατ' ανάγκη στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης. Έτσι, μια πολιτική η οποία εστιάζει σε εκείνο το τμήμα του πληθυσμού που βρίσκεται οριακά κάτω από το όριο φτώχειας δεν αποτελεί ουσιαστική παρέμβαση στην εξάλειψή της, παρόλο που παράγει ορισμένα ευνοϊκότερα ποσοτικά αποτελέσματα.

Η συστηματική ανάλυση των πρωτογενών στοιχείων για τις συνθήκες διαβίωσης του πληθυσμού της χώρας αποδεικνύει τον περιορισμένο βαθμό κάλυψης των ατόμων με ανεπαρκείς πόρους διαβίωσης από το υφιστάμενο σύστημα επιδοματικών παροχών. Προκύπτει έτσι το παράδοξο ότι όσο βαθύτερη είναι η φτώχεια και συνεπώς η ανάγκη για υποστήριξη, τόσο μικρότερη είναι η παρέμβαση του δημόσιου συστήματος κοινωνικής προστασίας.

Η έννοια της «ακραίας φτώχειας» εισάγεται για πρώτη φορά στην ελληνική έννομη τάξη με τον Ν. 4093/2012 (υποπαράγρ. ΙΑ.3. του άρθρου πρώτου) που κατοχυρώνει το κανονιστικό πλαίσιο πιλοτικής εφαρμογής ενός Προγράμματος Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος, προβλέποντας χαρακτηριστικά ότι «το πρόγραμμα απευθύνεται σε άτομα και οικογένειες που διαβιούν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας, παρέχοντας στους δικαιούχους ενίσχυση εισοδήματος συνδυαζόμενη με δράσεις κοινωνικής επανένταξης. Το πρόγραμμα λειτουργεί συμπληρωματικά με τις εκάστοτε εφαρμοζόμενες πολιτικές για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού». Η εξειδίκευσή της εξασφαλίστηκε με την έκδοση της υπ' αριθμ. 39892/ΓΔ1.2/2014 ΚΥΑ «Καθορισμός των όρων και των προϋποθέσεων εφαρμογής του πιλοτικού προγράμματος Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα», που θεσπίζει για πρώτη φορά δείκτες του εγγυημένου από την Πολιτεία ορίου συντήρησης και θέτει προϋποθέσεις πρόσβασης των ενδιαφερομένων σε ένα πακέτο επιδοματικών παροχών, υπηρεσιών και κοινωνικών πλεονεκτημάτων.

Με το άρθρο 94 Ν. 3852/2010, η αρμοδιότητα χορήγησης των προνοιακών επιδομάτων μεταβιβάστηκε στους δήμους και επομένως οι απαιτούμενες προς τούτο πιστώσεις καλύπτονται από τους κεντρικούς αυτοτελείς πόρους που διαθέτει το Υπουργείο Εσωτερικών. Στην πράξη, το υπουργείο κατανέμει στους δήμους ποσά από τον λογαριασμό που διατηρείται στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Σε επίπεδο δήμου, βασικό μοχλό κοινωνικής πολιτικής αποτελούν τα κοινωνικά παντοπωλεία (άρθρο 2 Ν. 4071/2012), τα οποία παρέχουν είδη πρώτης ανάγκης για τη σίτιση και την ένδυση άπορων κατοίκων. Τα παρόμοια είδη προέρχονται από δωρεές και χορηγίες, εφόσον

όμως διαπιστώνεται ανεπάρκεια, είναι δυνατή η προμήθειά τους σύμφωνα με τις διατάξεις του Ενιαίου Κανονισμού Προμηθειών Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΥΑ 11389/1993). Στο ίδιο πλαίσιο οι ΟΤΑ πρώτου και δεύτερου βαθμού μπορούν να διοργανώνουν συσσίτια και να λαμβάνουν κάθε άλλο μέτρο υποστήριξης αστέγων και απόρων. Ωστόσο, ενώ στις περισσότερες χώρες οι λεγόμενες «κοινωνικές μεταβιβάσεις», δηλαδή τα κοινωνικά επιδόματα σε χρήμα, αποτελούν το βασικό εργαλείο μέσω του οποίου επιτυγχάνονται οι διανεμητικοί στόχοι της κοινωνικής πολιτικής, στην Ελλάδα διαδραματίζουν πολύ πιο περιορισμένο ρόλο για την άμβλυση της συνολικής εισοδηματικής ανισότητας. Η αδυναμία των κοινωνικών αυτών επιδομάτων να έχουν ένα ουσιαστικό διανεμητικό αποτέλεσμα αποκαλύπτει τις ανεπάρκειες του ελληνικού συστήματος κοινωνικής προστασίας.

ΠΑΡΟΧΕΣ ΣΕ ΕΥΑΛΩΤΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

Κατά τη διάρκεια του 2015, μεγάλο μέρος αναφορών αφορούσε άτομα που ανήκαν σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και προσέφυγαν στον Συνήγορο για καθυστερήσεις στην πληρωμή εκπαιδευτικών προγραμμάτων ή αποζημίωσης από προγράμματα ενταγμένα στο ΕΣΠΑ, καθυστερήσεις στην πληρωμή εκπαιδευτικών επιδομάτων από Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης, αποκλεισμό από προγράμματα κοινωφελούς χαρακτήρα έπειτα από μακροχρόνια ανεργία ή χωρίς κανέναν εργαζόμενο στην οικογένεια, καθώς και ηλικιωμένους που δεν γνώριζαν πού θα μπορούσαν να απευθυνθούν για να αντιμετωπίσουν υλικές στερήσεις. Για τα προβλήματα στο πλαίσιο της διαδικασίας λήψης των παροχών που προβλέπονται στα άρθρα 1-4 Ν. 4320/2015 περί άμεσων μέτρων για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης, ο Συνήγορος έθεσε υπόψη του Υπουργείου Εργασίας επισημάνσεις για τη διασαφήνιση ερωτημάτων και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του προγράμματος (υπόθεση 203140/2015, βλ. «Νομοθετικές και οργανωτικές προτάσεις»).

Περίθαλψη

Πρόσβαση ανασφάλιστων σε δωρεάν περίθαλψη

Ο Συνήγορος έχει δεχτεί αναφορές που αναδεικνύουν ένα σοβαρό πρόβλημα στην εφαρμογή των νέων υπουργικών αποφάσεων για τη δωρεάν περίθαλψη ανασφάλιστων. Συγκεκριμένα, η αρμόδια επιτροπή των νοσοκομείων απορρίπτει αιτήσεις ανασφάλιστων πολιτών για δωρεάν νοσοκομειακή περίθαλψη λόγω λανθασμένης θεώρησης του εισοδηματικού ορίου των 6.000 ευρώ ως κριτηρίου για την εφαρμογή τους (υποθέσεις 201284, 201599/2015). Η έκβαση των υποθέσεων καταδεικνύει ότι δεν έχει υιοθετηθεί προς το παρόν συγκεκριμένη πολιτική επίλυσης του ζητήματος, καθώς σε μία περίπτωση το νοσοκομείο έχει θέσει σχετικό ερώτημα στο Υπουργείο Υγείας, ενώ σε άλλες περιπτώσεις ο Συνήγορος έχει ενημερωθεί ότι έγιναν δεκτές οι αιτήσεις των ενδιαφερομένων.

Ιατροφαρμακευτική κάλυψη ανασφάλιστων ανηλίκων

Ο Συνήγορος δέχτηκε αναφορές σχετικά με προβλήματα πρόσβασης ανασφάλιστων αλλοδαπών ανηλίκων με σοβαρά προβλήματα υγείας σε υπηρεσίες υγείας. Σε μία από τις περιπτώσεις αυτές, ΜΚΟ και τρίτος με άμεση αντίληψη του θέματος υπέβαλαν συναφείς αναφορές σχετικά με ανασφάλιστο αλλοδαπό ανήλικο χωρίς νόμιμη διαμονή στη χώρα, ο οποίος αντιμετωπίζει χρόνια και σοβαρά προβλήματα υγείας και χρήζει νοσηλείας, εξειδικευμένης θεραπείας και φαρμακευτικής αγωγής, σε τακτική βάση.

Ο Συνήγορος επισήμανε στις αρμόδιες υπηρεσίες υγείας την ανάγκη να λαμβάνεται υπόψη κατά προτεραιότητα η υλοποίηση του δικαιώματος κάθε παιδιού στην υγεία, ανεξάρτητα από το καθεστώς διαμονής του ή την ασφαλιστική ικανότητα του γονέα του.

Επιπλέον, προέβη σε σειρά ενεργειών σε συνεργασία με τη ΜΚΟ που συνέδραμε την οικογένεια, προκειμένου να συντονιστούν οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες, με στόχο ο ανήλικος, ο οποίος είχε εξαιρετική δυσκολία μετακίνησης, να υποβάλει αίτημα για χορήγηση ασύλου χωρίς αυτοπρόσωπη μετάβαση στην υπηρεσία και, ως εκ τούτου, να αποκτήσει δυνατότητα ασφαλιστικής κάλυψης (υποθέσεις 196470, 204197/2015).

Σε ανάλογη περίπτωση ανήλικου τέκνου αιτούντος άσυλο, το οποίο παρέμενε ανασφάλιστο, ο Συνήγορος παρενέβη προς την κατεύθυνση της ρύθμισης του καθεστώτος παραμονής του παιδιού, με στόχο την ασφαλιστική κάλυψή του. Παράλληλα, στο μεσοδιάστημα, διασφάλισε την πρόσβαση του ανήλικου σε απολύτως αναγκαίες ιατρικές υπηρεσίες (χειρουργική επέμβαση σε νοσοκομείο παιδών), λαμβάνοντας υπόψη την επίκληση οικονομικής αδυναμίας του γονέα, που τέθηκε προς εξέταση σε αρμόδια κοινωνική υπηρεσία (υπόθεση 205987/2015).

Ινσουλινοεξαρτώμενη έφηβη απευθύνθηκε στον Συνήγορο ζητώντας ενημέρωση και ενδεχόμενη διαμεσολάβηση σχετικά με τη δυνατότητα ιατροφαρμακευτικής της κάλυψης, λόγω απώλειας της ασφαλιστικής ικανότητας των γονέων της. Ο Συνήγορος, κατόπιν επικοινωνίας με την ανήλικη και τους γονείς της, έδωσε οδηγίες και κατευθύνσεις για τις ισχύουσες διαδικασίες και τους αρμόδιους φορείς, στους οποίους οι γονείς της ανήλικης προσέφυγαν, με θετική για την ανήλικη τελική έκβαση (υπόθεση 193673/2015).

Συνταξιοδότηση

Διακοπή σύνταξης ανασφάλιστου υπερήλικα από τον ΟΓΑ

Σε περίπτωση διακοπής στην καταβολή της σύνταξης ανασφάλιστου υπερήλικα από τον ΟΓΑ, λόγω της παράλληλης είσπραξης σύνταξης αγωνιστή Εθνικής Αντίστασης εξαιρετικά χαμηλού ποσού, ο Συνήγορος υποστήριξε ότι η χορήγηση σύνταξης Εθνικής Αντίστασης δεν έχει ως προϋπόθεση την εργασιακή απασχόληση ή υπηρεσία στο Δημόσιο αλλά τη σωματική βλάβη ή

πάθηση λόγω συμμετοχής στα πολεμικά γεγονότα της ως άνω χρονικής περιόδου με τιμητικό χαρακτήρα (υποθέσεις 191513, 197305/2015). Η παρέμβαση του Συνηγόρου κατέληξε σε νομοθετική πρόταση και αποδοχή της με νεότερη διάταξη (άρθρο 31 Ν. 4331/2015), η οποία δυστυχώς καταργήθηκε εκ νέου (άρθρο 21 Ν. 4337/2015) (βλ. «Νομοθετικές και οργανωτικές προτάσεις»).

Αναστολή καταβολής σύνταξης σε φυλακισμένο συνταξιούχο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

Ο Συνήγορος εξέτασε αναφορά ασφαλισμένου του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, από τον οποίο ζητήθηκε να επιστρέψει ως αχρεωστήτως καταβληθείσα τη σύνταξη αναπηρίας που έλαβε για ένα έτος, κατά το οποίο ο ίδιος εξέτιε ποινή στερητική της ελευθερίας σε εκτέλεση πρωτόδικης καταδικαστικής απόφασης και εν αναμονή της εκδίκασης σχετικής έφεσης (υπόθεση 149333/2012).

Ο Συνήγορος έχει εκθέσει πολλές φορές τον προβληματισμό του για την αναδρομική αναζήτηση των καταβληθεισών συντάξεων ως αχρεώστητων, καθώς η αναστολή καταβολής της σύνταξης δεν επιβάλλεται ως συνέπεια μίας ενδεχομένως ακραίας ή ποινικά κολάσιμης συμπεριφοράς του συνταξιούχου συναφούς με τους όρους θεμελίωσης και τον σκοπό που εξυπηρετεί το συνταξιοδοτικό δικαίωμα.

Ελλιπής ενημέρωση δικαιούχων, μελών ευάλωτων ομάδων

Δικαιούχος εφάπαξ βοηθήματος από το ΤΠΔΥ, λόγω εγκλεισμού του στη φυλακή για χρέη, δεν μπόρεσε να λάβει εγκαίρως γνώση της απόφασης του ΤΠΔΥ για χορήγηση εφάπαξ και του σχετικού χρηματικού εντάλματος. Μετά την αποφυλάκισή του υπέβαλε στο Ταμείο αίτηση επανέκδοσης του εντάλματος πληρωμής, επειδή αδυνατούσε να το εισπράξει εμπρόθεσμα. Ωστόσο, το Ταμείο απέρριψε το αίτημα λόγω πενταετούς παραγραφής, παρότι ο ίδιος αδυνατούσε να επιμεληθεί των υποθέσεών του και δεν έλαβε ενημέρωση να υποβάλει αίτημα για να διακόψει την παραγραφή. Σύμφωνα, όμως, με τη νομολογία (Δ.Εφ.Αθηνών 1240/2004), η παραγραφή αυτή τελεί υπό την προϋπόθεση έγγραφης ενημέρωσης των ασφαλισμένων σχετικά με τη διαδικασία, τον τρόπο και τον χρόνο καταβολής των συνταξιοδοτικών παροχών, έτσι ώστε να μη χάνονται δικαιώματα και αντίστοιχες παροχές λόγω ελλιπούς ή εσφαλμένης ενημέρωσης των δικαιούχων (υπόθεση 174050/2014).

Ασφαλισμένος κρίθηκε πρόσκαιρα ανίκανος για εργασία λόγω σοβαρής ψυχικής ασθένειας. Το ασφαλιστικό Ταμείο ΤΑΠ-ΔΕΗ όμως, όπως και ο εργοδοτικός του φορέας δεν ενημέρωσαν τους οικείους, εφόσον ο ίδιος δεν ήταν δυνατόν να επιμεληθεί του εαυτού του, ότι θα μπορούσε να επιστρέψει στην εργασία και να υποβάλει αίτηση επανεξέτασης στην αρμόδια υγειονομική επιτροπή, ώστε να κριθεί οριστικά η ανικανότητά του και να διασφαλιστεί το συνταξιοδοτικό του δικαίωμα, με συνέπεια να στερηθεί για αρκετά έτη την αναγκαία προστασία (υπόθεση 190351/2015).

Ο Συνήγορος πρότεινε στο Ταμείο να ενεργήσει προς την κατεύθυνση ανάκλησης της δυσμενούς απόφασης, με την οποία είχε απορριφθεί το αίτημα χορήγησης σύνταξης αναπηρίας και αναδρομικών για το διάστημα της πρόσκαιρης ανικανότητας, κατά το οποίο ο ασφαλισμένος δεν είχε λάβει παροχές αναπηρίας, και η περίπτωση να παραπεμφθεί στην αρμόδια υγειονομική επιτροπή για προχρονολόγηση της αναπηρίας. Μετά την παρέμβαση του Συνηγόρου, δρομολογήθηκε η έκδοση απόφασης για αναδρομική συνταξιοδότησή του.

Παρεμφερής είναι και η περίπτωση ασφαλισμένου που δεν ήταν σε θέση, λόγω σοβαρών προβλημάτων υγείας, να εκτιμήσει τις ενέργειες στις οποίες έπρεπε να προβεί, προκειμένου να αιτηθεί τη συνταξιοδότησή του, λόγω αναπηρίας ή γήρατος, παρά το γεγονός ότι είχε συμπληρώσει από το 2009 τις απαιτούμενες προϋποθέσεις ασφαλιστικού χρόνου και ηλικίας, με αποτέλεσμα να καταλήξει άστεγος και ανασφάλιστος. Η ολοκλήρωση της διαδικασίας συνταξιοδότησης προσέκρουε στο γεγονός ότι ένα ποσό της οφειλής του προς τον ΟΑΕΕ εμφανιζόταν ότι είχε καταβληθεί εκπρόθεσμα. Μετά την παρέμβαση του Συνηγόρου, ο ΟΑΕΕ εκτίμησε τις ιδιαιτερότητες της υπόθεσης, δέχτηκε ως εμπρόθεσμη την καταβολή του οφειλόμενου ποσού και δρομολογήθηκε η διαδικασία καταβολής της σύνταξής του (υπόθεση 187945/2014).

Επιδότηση

Διαχωρισμός του επιδόματος κατάρτισης από τα ΚΕΚ

Ο Συνήγορος έχει κατ'επανάληψη διατυπώσει την άποψη ότι πρέπει να υπάρξει διαχωρισμός της καταβολής του επιδόματος κατάρτισης από τα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης. Η γραφειοκρατία και ο χρόνος που απαιτούνται από τη χρονική στιγμή που τα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης υποβάλλουν τα αιτήματά τους έως την έγκριση και την υλοποίηση των δράσεων σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να επιβαρύνουν περαιτέρω τους συμμετέχοντες στα προγράμματα.

Οι άνθρωποι αυτοί εντάσσονται σε προγράμματα για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση ύστερα από μεγάλο διάστημα ανεργίας και αδυνατούν να αντιμετωπίσουν περαιτέρω καθυστερήσεις σε κοινωνικά βοηθήματα όπως αυτό της καταβολής επιδόματος έπειτα από δράσεις που υλοποιούνται σε πλαίσια αναπτυξιακών συμπράξεων των Προγραμμάτων «Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού» και «Τοπικά σχέδια για την απασχόληση προσαρμοσμένα στις ανάγκες των τοπικών αγορών εργασίας» (υπόθεση 197356/2015).

Οφειλότες ΟΑΕΕ και προνοιακά επιδόματα βαριάς αναπηρίας

Έχει ζητηθεί σε πολλές περιπτώσεις η διαμεσολάβηση του Συνηγόρου από πλήθος ασφαλισμένων του ΟΑΕΕ σε δεινή οικονομική

κή κατάσταση, με πιστοποιημένο ποσοστό αναπηρίας, οι οποίοι αδυνατούν να λάβουν σύνταξη αναπηρίας λόγω αδυναμίας τους να εξοφλήσουν τις εισφορές τους παρά τις εκάστοτε ευνοϊκές ρυθμίσεις εξόφλησης οφειλών. Αυτή η κατηγορία ασφαλισμένων αποκλείεται από τη ρύθμιση περί χορήγησης οικονομικής ενίσχυσης από το Πρόγραμμα Βαριάς Αναπηρίας των Υπηρεσιών Κοινωνικής Πρόνοιας. Ο Συνήγορος, θεωρώντας ότι θα πρέπει να αναζητηθεί τρόπος χορήγησης οικονομικής ενίσχυσης και σε αυτή την κατηγορία πολιτών, έχει απευθυνθεί στο Υπουργείο Εργασίας (υπόθεση 202500/2015).

Στεγαστική επιδότηση οικονομικά αδύναμων

Έπειτα από παρέμβαση του Συνηγόρου επιλύθηκε η περίπτωση οικονομικά αδύναμου πολίτη ενταγμένου στο πρόγραμμα επιδόματος στεγαστικής συνδρομής μεμονωμένων ατόμων του Δήμου Αθηναίων, καθώς προκειμένου να παραταθεί η χορήγηση του επιδόματος στεγαστικής συνδρομής της ζητήθηκε διαζευκτήριο ως επιπλέον δικαιολογητικό, παρόλο που ήταν σε διάσταση με τον σύζυγό της, ο οποίος διαμένει στο εξωτερικό εδώ και 35 χρόνια χωρίς να έχουν διατηρήσει οποιαδήποτε επαφή. Με την παρέμβασή του έγινε κατανοητό από τις υπηρεσίες ότι δεν είναι δυνατό να ζητείται το διαζευκτήριο μετά την παρέλευση τόσο μεγάλου χρονικού διαστήματος, καθώς το γεγονός ότι η ενδιαφερόμενη διαβίωσε μόνη της μπορούσε να αποδειχθεί με άλλους τρόπους (υπόθεση 202970/2015).

Οφειλές από δάνεια

Ηλικιωμένα άτομα με προβλήματα υγείας απευθύνθηκαν στον Συνήγορο για χρέη που σχετίζονταν με δάνεια από τον καταργηθέντα Οργανισμό Εργατικής Κατοικίας. Οι μειώσεις στις συντάξεις είχαν ως συνέπεια πολλά άτομα να μην μπορούν να ανταποκριθούν στις οφειλές για δάνεια και για τόκους υπερημερίας. Σε άλλες περιπτώσεις, δικαιούχοι στεγαστικών δανείων που βρέθηκαν εκτός εργασίας για μεγάλο χρονικό διάστημα, κυρίως τρίτεκνοι, αντιμετώπιζαν χρέη και δεν μπορούσαν να είναι συνεπείς με τις οφειλές τους σε δάνεια που τους είχαν χορηγηθεί από τον ΟΕΚ. Επίσης, στις περισσότερες περιπτώσεις δεν είχαν απευθυνθεί στις αρμόδιες υπηρεσίες για χρόνια. Ο Συνήγορος έπρεπε να καθοδηγήσει αυτούς τους πολίτες προκειμένου να προβούν σε απαραίτητες διοικητικές διαδικασίες και να υποβάλουν αιτήματα διευκόλυνσης προς τις αρμόδιες υπηρεσίες (υποθέσεις 195450, 195923/2015). Ο Συνήγορος, ήδη από το 2012, απευθυνόμενος στον ΟΑΕΔ, έχει εκφράσει την άποψη ότι η αδυναμία καταβολής της δόσης, η οποία βρίσκεται σε πλήρη αναντιστοιχία στις παρούσες συνθήκες με τα εισοδήματα που είχαν οι δανειολήπτες πριν από την έναρξη της οικονομικής κρίσης, δηλαδή την περίοδο 2006-2008, οδηγεί τους δικαιούχους σε απόγνωση, καθώς το ποσό που καλούνται να καταβάλουν γίνεται ολοένα και περισσότερο δυσβάσταχτο. Ο Συνήγορος κατέθεσε συγκεκριμένες προτάσεις για τη διευκόλυνση όσων αντιμετωπίζουν μακροχρόνια ανεργία, και ειδικότερα ζήτησε να συνεκτιμηθούν όλα τα στοιχεία των δανειοληπτών, δηλαδή διάστημα ανεργίας, εισοδηματικά κριτήρια, οικογενειακά κριτήρια, ύψος δανεισμού,

διάρκεια αποπληρωμής κ.λπ., προκειμένου να υπάρξουν λύσεις για τον τρόπο διαχείρισης της αδυναμίας εξυπηρέτησης δανείων και να υιοθετηθεί μια περίοδος χάριτος 4 ετών για δανειολήπτες οι οποίοι βρίσκονται σε ανεργία .

Οφειλές από πρόστιμα

Οι μακροχρόνια άνεργοι χωρίς εισοδήματα, οι οποίοι αναζητούσαν εργασία ακόμη και λίγων ωρών ή βρίσκονταν σε οποιαδήποτε ανάγκη να μετακινηθούν, αντιμετώπιζαν σοβαρή δυσκολία να ανταποκριθούν στην καταβολή του κομίστρου στα συγκοινωνιακά μέσα και συχνά επιδείκνυαν την κάρτα ανεργίας τους προκειμένου να τύχουν της επιείκειας των ελεγκτών. Στους ανέργους οι οποίοι για οποιονδήποτε λόγο διακινήθηκαν χωρίς την καταβολή κομίστρου επιβαλλόταν πρόστιμο.

Απευθυνόμενος στους Υπουργούς Εργασίας και Οικονομικών, ο Συνήγορος ζήτησε την αναθεώρηση των πολιτικών ελεύθερης μετακίνησης για ειδικές ομάδες πληθυσμού, προκειμένου οι άνεργοι να τύχουν της δωρεάν μετακίνησης στα συγκοινωνιακά μέσα. Η δυνατότητα αυτή θα διασφαλίσει την πρόσβασή τους στους πόρους, στα δικαιώματα και στις υπηρεσίες που είναι απαραίτητες για συμμετοχή τους στην κοινωνική ζωή, την αντιμετώπιση του αποκλεισμού και την καταπολέμηση κάθε είδους διάκρισης που οδηγεί σε αποκλεισμό.

Η θέσπιση κοινωνικών πλεονεκτημάτων για τους μακροχρόνια ανέργους αποτελεί αναγκαιότητα, καθώς η ελεύθερη μετακίνηση συνδέεται και με άλλα κοινωνικά δικαιώματα. Η έλλειψη τέτοιας πρόβλεψης δημιουργεί επιπλέον σοβαρά προβλήματα σε μεγάλο αριθμό πολιτών που είναι άνεργοι και έχουν να αντιμετωπίσουν πρόστιμα τα οποία έχουν καταλήξει να βεβαιώνονται στις αρμόδιες ΔΟΥ, καθιστώντας την οικονομική θέση των ανέργων ακόμη δεινότερη (ενδεικτική υπόθεση 145640/2011). Μετά την παρέμβαση αυτή, αναγνωρίστηκε η ανάγκη ενίσχυσης των ανέργων (ΚΥΑ υπ' αριθμ. οικ.Α40580/3128/2015) και ήδη οι εγγεγραμμένοι στα μητρώα του ΟΑΕΔ απαλλάσσονται της καταβολής κομίστρου στα δημόσια μέσα μαζικής μεταφοράς, ενώ διαγράφονται διοικητικά πρόστιμα που έχουν επιβληθεί έως και σήμερα στους ως άνω εγγεγραμμένους του ΟΑΕΔ για μη καταβολή κομίστρου ακόμη και αν έχει εκκινήσει η διαδικασία βεβαίωσης και είσπραξής τους κατά τον ΚΕΔΕ.

Τιμολόγιο Υπηρεσιών Αλληλεγγύης

Ο Συνήγορος έχει διαπιστώσει ότι η οικονομική κρίση έχει δυσχεράνει σε μεγάλο βαθμό τη λειτουργία φορέων που παρέχουν δωρεάν υπηρεσίες φιλοξενίας, φροντίδας και αρωγής σε πρόσωπα ιδιαίτερα ευάλωτα που αδυνατούν να διαβιούν αυτόνομα (παιδιά, ασθενείς, αναπήρους, άτομα τρίτης ηλικίας). Για τον λόγο αυτόν, τον Ιούλιο του 2013 πρότεινε την επέκταση του κοινωνικού τιμολογίου και σε άλλες κατηγορίες καταναλωτών, πέραν των οικιακών. Ειδικότερα, πρότεινε την προώθηση ρύθμισης παροχής ειδικών μειωμένων τιμολογίων από τις υπηρεσίες

κοινής ωφέλειας στις δομές φιλοξενίας των αναγνωρισμένων φιλανθρωπικών κοινωφελών ιδρυμάτων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, που απευθύνονται σε ευάλωτες κατηγορίες πολιτών, ώστε να διευκολυνθεί το έργο τους εν μέσω δυσμενών κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών. Η πρόταση του Συνηγόρου έγινε αποδεκτή, καθώς με διάταξη του Ν. 4203/2013 προβλέφθηκε η παροχή ηλεκτρικής ενέργειας με ειδικό τιμολόγιο σε ΝΠΔΔ προνοιακού χαρακτήρα, εκκλησιαστικά φιλανθρωπικά ιδρύματα και ειδικά πιστοποιημένους φορείς ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα οι οποίοι παρέχουν υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας. Ακολούθησε ΥΑ σχετικά με τα κριτήρια και τη διαδικασία ένταξης των δικαιούχων φορέων στο Τιμολόγιο Υπηρεσιών Αλληλεγγύης (ΤΥΑ). Ωστόσο, τα οριζόμενα όρια τετραμηνιαίας κατανάλωσης ήταν μικρότερα από αυτά των δικαιούχων του Κοινωνικού Οικιακού Τιμολογίου, παρόλο που η κατανάλωση ηλεκτρικού ρεύματος των φορέων-δικαιούχων του ΤΥΑ είναι προφανώς πολύ μεγαλύτερη, καθώς παρέχουν τις βασικές δομές επιβίωσης σε καθημερινή βάση σε πολυάριθμες ομάδες ατόμων που βρίσκονται σε δυσχερή θέση. Επομένως, δεδομένου ότι η ηλεκτρική ενέργεια που καταναλώνουν υπερβαίνει κατά πολύ το όριο που είχε τεθεί για την έκπτωση από την ΥΑ, οι φορείς-δικαιούχοι δεν εντάσσονταν στο ΤΥΑ, αν και πληρούσαν τις προϋποθέσεις.

Το 2015 ο Συνήγορος επανήλθε στο θέμα και πρότεινε την επανεξέταση και αναπροσαρμογή των ορίων τετραμηνιαίας κατανάλωσης για τα οποία προβλέπεται ποσοστό έκπτωσης. Ειδικότερα, πρότεινε να υιοθετηθεί το προτεινόμενο από τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ) σύστημα κλιμακούμενης έκπτωσης βάσει της κατανάλωσης. Με νέα ΥΑ θεσμοθετήθηκε το προτεινόμενο από τη ΡΑΕ σύστημα κλιμακούμενης έκπτωσης και αναπροσαρμόστηκαν τα όρια κατανάλωσης για τους φορείς που εντάσσονται στο ειδικό ΤΥΑ .

Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία, στον ιστότοπο του Συνηγόρου www.synigoros.gr

Το σύμβολο μέσα στο κείμενο παραπέμπει σε κατάλογο συνδέσμων (www.synigoros.gr/?i=stp.el.links2015) όπου μπορείτε να βρείτε σχετικά αναρτημένα έγγραφα.
